

אמרה אין צריכה אני — מחללין עליה את השבת.

ומשעה שנסתם הקבר: אם אמרה צריכה אני, מחללין עליה את השבת.

ואם לא אמרה צריכה אני, אין מחללין עליה את השבת.

אמר ליה רבינא למרימר: הא מילתא — מר זוטרא מתני לה לקולא, ורב אשי מתני לה לחומרא.

הלכתא כמאן?

אמר ליה: הלכה כמר זוטרא, משום דספק נפשות — להקל.

והוינן בה: מאימתי היא "פתיחת הקבר" ששינו לעיל, שבזמן זה היא נחשבת לחולה שיש בו סכנה.

אמר אביי: משעה שהאשה תשב על המשבר, שהוא הכלי שיושבת עליו בזמן הלידה.

רב הונא בריה דרב יהושע אמר: משעה שהרם שותת ויורד.⁽¹⁾

ואיכא דאמרי לה: משעה שהברותיה נושאות אותה באגפיה, בזרועותיה, שכבר אינה יכולה ללכת בכוחות עצמה.

ותו הוינן בה: עד מתי הוי פתיחת הקבר?

אמר אביי: שלשה ימים מזמן הלידה.

חבירתה מביאה לה בשערה, ואם אינו ספק בשערה מביאה לה בכלי.

ומקשינן: מאי טעמא רק כשאין סיפק בשערה מביאה לה בכלי, ותיפוק ליה משום איסור⁽³⁾ סחיטה?

ומשינן: רבה ורב יוסף, דאמרי תרויהו: אין איסור סחיטה בשער, כיון שאינו בולע.

רב אשי אמר: אפילו תימא יש סחיטה בשער, הביאור בבריתא הוא: שהיא מביאה לה בכלי דרך שער, שהיא קושרת הכלי בשערותיה.

והטעם דעבדינן הכי: משום דכמה דאפשר לשנויי משנינן.

אמר רב יהודה אמר שמואל: חיה, יולדת, כל זמן שהקבר, הרחם, פתוח, בין אמרה צריכה אני, שיחללו את השבת, בין לא אמרה צריכה אני, [יש גורסין: בין אמרה איני צריכה] מחללין עליה את השבת, מפני שהיא בגדר חולה שיש בו סכנה.

אבל משעה שנסתם הקבר, בין אמרה צריכה אני, לחלול, בין לא אמרה צריכה אני, וחברותיה אומרות שהיא צריכה — אין מחללין עליה את השבת.

רב אשי מתני לה הכי כדלעיל.

מר זוטרא מתני לה הכי:

אמר רב יהודה אמר שמואל: חיה, כל זמן שהקבר פתוח, בין אמרה צריכה אני, ובין

1. עיין ביאור הלכה סימן ש"ל סעיף ג שדן האם "דם שותת" הוא לאחר ישיבה על המשבר

3. בתוס' לעיל קיא א וכתובות ו א הוכיחו מכאן ששייך סחיטה בשאר משקין.

רבא משמיה דרב יהודה אמר: שבעה ימים מעת הלידה.

ואמרי לה: עד שלשים יום מזמן הלידה.

אמרי נהרדעי: חיה, יש בה שלשה חילוקי דינים: ג' ימים, ז' ימים, ול' יום.

והשתא מבארינן להו:

כל ג' ימים ראשונים, בין אם היולדת אמרה צריכה אני שיחללו שבת בשבילי, ובין אם אמרה לא צריכה שיחללו שבת בשבילי [יש גורסין: ובין לא אמרה צריכה], בכל אופן מחללין עליה את השבת.⁽²⁾

כל ז' ימים הראשונים שאחרי הלידה, אם אמרה צריכה אני, מחללין עליה את השבת.

אמרה לא צריכה אני, אין מחללין עליה את השבת.

כל ל' יום מהלידה, אפילו אם אמרה צריכה אני שיחללו את השבת, אין מחללין עליה את השבת. אבל עושין לה מלאכה על ידי ארמאי גוי.

כדרב עולא בריה דרב עילאי, דאמר: כל צורכי חולה שאין בו סכנה נעשין על ידי ארמאי בשבת.

וכדרב המנונא. דאמר רב המנונא: חולה

שאם לא יעשו לו דבר לצורכו, אין בו סכנה — אומר ישראל לנכרי לעשות עבורו מלאכה, והוא עושה.

אבל בדבר שיש בו סכנה, ישראל עצמו עושה עבורו.⁽³⁾

אמר רב יהודה אמר שמואל: לחיה — ל' יום.

למאי הלכתא קאמר?

ומבארינן: אמרי נהרדעי: לטבילה, שלא תטבול עד ל' יום מפני הצינה.

אמר רבא: לא אמרן שלא תטבול כל ל' יום, אלא שאין בעלה עמה, וטובלת לטהרות.

אבל אם בעלה עמה — בעלה מחממה בתשמיש, ואין חשש צינה.

כי הא דברתיה בתו דרב חסדא, שהיתה אשתו של רבא, שטבלה בנו בתוך תלתין יומין מהלידה, ומתוך כך, איצטניאת, הצטננה. ואמטוי לערסא, והביאו את מיטתה, בתריה דרבא למקום בעלה, לפומבדיתא.

אמר רב יהודה אמר שמואל: עושין מדורה, היסק גדול, לחיה, כדי שתתחמם בו, בשבת.

ברמב"ן ורשב"א באופן שיש רופא ואומר שאינה צריכה, והיא אומרת שהיא צריכה, למי שומעין].

3. ועי' שו"ע סימן שכח סעיף יב שבפקוח נפש עושין בדוקא על ידי ישראל, ולא על ידי גויים, משום שמא מתוך שיחזר אחריהם יבואו לידי סכנה. וברמ"א הביא דעת יש אומרים שאם

או להיפך. ולהלכה נפסק בשו"ע שם ככל הדעות שהובאו בגמרא, כיון שספק נפשות להקל.

2. במשנה ברורה סימן ש"ל ס"ק יב ביאר שמדובר כאן בדבר שחברותיה אומרות שכך עושים לכל יולדת, ואין אפשרות לשאול רופא או מילדת האם היא אכן צריכה לכך. [וע"ע

אמר רב יהודה אמר רב: לעולם ימכור אדם אפילו קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו, שאין לך בזיון גדול מזה שמהלך יחף בשוק.

ולמרות החשיבות הרבה שבמנעלים. אדם שהקזו דם, ואין לו מה שהוא יאכל לאחר ההקזה, ימכור מנעלים שברגליו, ויספיק מהם [יקנה בדמיהם] צרכי פעודה של הקזה.

והוינן בה: מאי צרכי פעודה?

רב אמר: בשר.

ושמואל אמר: יין.

ומבארין טעמייהו: רב אמר בשר — נפשא חלף נפשא. (4)

ושמואל אמר יין, סומקא חלף סומקא. (5)

ושמואל, ביומא דעבד מילתא, הקזה, עבדי ליה בביתיה תבשילא דטחלי, מאכל שעשוי מטחול והוא משופע בדם.

רבי יוחנן הוה שתי יין ביום ההקזה בשיעור רב, עד דנפיק תיחיא מאוניה, שיצא ריח היין מאוזניו.

ורב נחמן שתי יין בשיעור רב, עד דקפי מחליה, שהטחול שלו צף ביין.

רב יוסף שתי יין בשיעור רב, עד דנפיק היין מריבדא דכוסילתא, מהשריטות של ההקזה.

סבור מינה רבנן: רק לחיה, אין, מותר לעשות מדורה. אבל לצורך חולה, לא שרי.

ורק בימות הגשמים אין, שרי להסיק, אבל בימות החמה לא שרינן.

איתמר: אמר רב חייא בר אבין אמר שמואל: מי שהקזו דם, ונצטנן, או שהיה חולה — עושין לו מדורה אפילו בתקופת תמוז.

ושמואל הקזו דם, ולא מצאו עצים להסיק לו את המדורה,

ומשום כך: צלחו ליה, צוה שיבקעו עבורו, תכתקא דשאנא, כסא העשוי מתדהר, שערכו רב, ויסיקו לו בשברי העצים מדורה.

רב יהודה הקזו דם ולא היה במה להסיק עבורו.

ומשום כך: צלחו ליה, בקעו עבורו, פתורא דיונה, שולחן עשוי מעץ ארו.

לרבה, צלחו ליה, בקעו עבורו, שרשיפא, ספסל.

ואמר ליה אבוי לרבה: והא קעבר מר בשבירת השלחן, משום איסור "בל תשחית".

אמר ליה רבה: בל תשחית דגופאי, שאני עלול לחלות מפני שלא יהיה לי במה להתחמם לאחר ההקזה, עדיף לי משבירת הספסל.

מהרש"א .

5. דעיקר שתייתו ושכרותו ביין אדום כמה שכתוב: "חכלילי עינים מיין". "ואל תרא יין כי

אפשר לעשות בלא איחור על ידי גוי, שיעשה על ידו.

4. כדברי הכתוב "כי נפש כל בשר דמו הוא".

תמרים שחורות. ולישוף מישחא בצדעיה, וימשח שמן על רכותיו, שהם דברים המחממים את הגוף. ונינני בשימשא, וישכב בשמש ויתחמם.

אבלט [שם גוי] אשכחיה לשמואל, דגני בשמשא, מצאו שהיה יושב בשמש.

אמר ליה לשמואל: הכימא דיהודאי. השמש, שהחום שלה בישא, רע לאדם — מי הוי טבא לו?

אמר ליה שמואל: יומא דהקזה הוא, וצריך אני להתחמם בחום השמש.

ולא היא, לא זה היה טעמו של שמואל.

אלא, אכן איכא יומא דמעלי שטוב בה חום שמשא בכוליה שתא, יותר מכל השנה.

והוא: יומא דנפלה ביה, היום שחל בו תחילת תקופת תמוז.

ושמואל סבר: לא איגלי ליה האי מילתא, ולכן אמר לו טעם אחר.

הגמרא מביאה כמה מימרות של רב ושמואל בקשר לענין הקזה. וסימנן:

(הקיל, ברוח, טעמא, שהה, סימן)

רבא ביום ההקזה קא מהדר אחמרא בר תלתא טרפי, יין שהתיישן ג' שנים. (6)

אמר להו רב נחמן בר יצחק לרבנן תלמידיו: במטותא, בבקשה, מנייכו. ביומא דהקזה, אמרו לבתייכו שיעשו סעודה חשובה, כי נחמן איקלע לגבן.

והיינו, שתודיעום כי אני סועד אצלכם, ויעשו סעודה חשובה, למרות שלא אבוא אליכם לסעוד.

וכולחו אערומי — אסירי. בר מהאי ערמה דשרי.

ומבארין איזו הערמה מותרת:

האי מאן דעביד מילתא, הקזה, ולא אפשר ליה לקנות יין. לישקול זוזי מכא, יקח בידו מטבע של זוז שהוא רע ואינו יוצא בהוצאה (7) וליזיל לשב שבע חנותא, ובכל אחת מהחנויות יבקש מהמוכר לטעום מהיין שהוא כביכול מבקש לקנות, ובכל אחת מהחנויות יתנו לו לטעום מעט יין, ולאחר שהמוכר יראה שבידו זוז גרוע לא ירצה למכור לו. וכך ימשיך מחנות לחנות, עד שמכולם יחד יוצא לו דטעים שיעור רביעתא. (8)

ואי לא יכול למיעבד הכי, משום שאין לו זוז רע. ליכול שב תמרי אוכמתא, יאכל שבע

יתאדם". מהרש"א.

6. מה שכתב רש"י שטענה אמו משנקלט ג' עלין חדשים, עיין רש"ש שכתב דצ"ל משנקלט. ועיין מצפה איתן.

7. בהגהות יעב"ץ כתב שהוא יוצא בהוצאה על ידי הדחק [ועי' רש"י שפירש זוז רע ופחות

שאינו יוצא בהוצאה, ולפי"ז פליגן. ולפי היעב"ץ אפשר להסביר מדוע הערמה זו מותרת, כיון שאכן אם המוכר יסכים ימכור לו עבור זוז זה.

8. במג"א סי' קנ"ו הביא הך דינא, והוסיף: ואף על גב דבהקוות שלנו אין בו כל כך חשש, מכל מקום יש ללמוד מזה לשאר חולה.

רב ושמואל, דאמרי תרווייהו: כל המקיל, שהוא ממעט בסעודת הקזת דם, מקליון, ממעטים, מזונותיו מן השמים. ואומרים: הרי הוא, אדם זה, על חייו לא חם, וכי אני אחוש עליו?

רב ושמואל דאמרי תרווייהו: האי מאן דעביד מילתא, הקזה — לא ליתוב היבא דכריך זיקא, לא ישב במקום שיש בו חלונות שהרוח מנשבת בהם. כי דלמא שפי ליה אומנא, שמא הוריק לו האומן את כל הדם מגופו, ומוקים ליה ארביעתא, והשאיר בגופו רק רביעית דם, שזוהו השיעור הפחות ביותר הנצרך כדי שיוכל לחיות. ושמא אתי זיקא תבוא רוח ושאוף מיניה, והרוח תחסרו מעט מהדם שנשאר לו, ועל ידי זה אתי יבוא לידי סכנה.

רב ושמואל דאמרי תרווייהו: האי מאן דעביד מילתא, הקזה — לא ליתוב היבא דכריך זיקא, לא ישב במקום שיש בו חלונות שהרוח מנשבת בהם. כי דלמא שפי ליה אומנא, שמא הוריק לו האומן את כל הדם מגופו, ומוקים ליה ארביעתא, והשאיר בגופו רק רביעית דם, שזוהו השיעור הפחות ביותר הנצרך כדי שיוכל לחיות. ושמא אתי זיקא תבוא רוח ושאוף מיניה, והרוח תחסרו מעט מהדם שנשאר לו, ועל ידי זה אתי יבוא לידי סכנה.

שמואל הוה רגיל ועבר מילתא דהקזה בביתא דשב לביני ואריחא. יומא חדא עבר, וארגיש כנפשיה. בדק וחסר חד אריחא. שרוחב הקיר היה שבע לבנים וחצי [לבנה היא 3 טפחים: $3 \times 7.5 = 22.5$]

רב ושמואל דאמרי תרווייהו: האי מאן דעביד מילתא, הקזה, ליטעום מידי, וחדר ליפוק. משום דאי לא טעום מידי, ויצא, הרי אי פגע פגש בשכתא, במת, ירקא אפיה, מוריקים פניו.

ואי פגע במאן דקטל נפשא, במי שהרג את הנפש, הוא מת.

קכט-ב ואי פגע בדבר אחר, בחזיר, הרי זה קשה לו לדבר אחר. עלול הוא ללקות בצרעת, מפני שהחזירים הם מנוגעים. [כדאמר בקידושין מט ב: "קבין נגעים ירדו לעולם. תשעה נטלו חזירים]

ואלו הן:

א. אבל, ומייד עמד.

ב. שתה, ומייד עמד.

ג. ישן, ומייד עמד.

ד. הקיז דם, ומייד עמד.

ה. שימש מיטתו, ומייד עמד.

אמר שמואל: פורסא דדמא, זמן הקזה הוא, כל תלתין יומין.

ובין הפרקים של שנותיו, כגון, כשהגיע לגיל ארבעים, שהוא גיל העמידה, ימעט בהקזה, ולא יקיז כל חודש אלא רק פעם בחודשיים.

ובהגיעו שוב אל בין הפרקים של שנותיו, וכגון כשהגיע לגיל ששים, שהוא גיל הזקנה, וגופו חלש ומצטנן בהקזה, יחזור וימעט, ויקיז אחת לשלשה חדשים.

ואמר שמואל: פורסא דדמא, הזמן שהוא טוב להקזה, חד בשבתא, יום ראשון בשבוע, ארבעה בשבת, יום רביעי, ומעלי שבתא, בערב שבת.

אבל בימי שני וחמישי לא יקיז. משום דאמר מר: רק מי שיש לו זכות אבות, הוא יקיז דם